

Cönklerden Gün Işığına:

DİVRİĞİLİ VELİ

Dr. Doğan KAYA*

ÖZET

Veli, XIX. yüzyılda yaşamış olup Sivas'ın Divriği ilçesindedir. Hemşehrisi olan İğdecikli Veli ile çağdaştır. Her ikisi de Alevî ozandır. Divriğili Veli hakkında bugüne kadar pek çalışma yapılmamıştır. Bu yüzden şiirlerinin çoğu diğer Veli'ninkilerle karışmıştır.

Toplam 55 şiirini tespit edebildiğimiz Veli'nin bu şiirleri, Sivas kaynaklı bir cönkten alınmıştır. Cönkün orijinali Aydoğan köyünden olan Hasan Yalıncaklı'dadır. Ne zaman yazıldığı ile ilgili olarak herhangi bir bilgi yoktur, ancak XX. yüzyılın başlarında yazıldığını tahmin edebiliriz. Veli'nin şiirlerini genellikle dörtlükler halinde ve hece ölçüsüdür. Hemen hemen tamamında Alevîlik düşüncesi ve inancı dile getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Veli, Divriği, Alevî, Cönk, Şiir

ABSTRACT

Veli, had lived in 19th century, is from Divriği province of Sivas. İğdecikli Veli who is also from same city, had lived in same century. Both of them are Alevi folk-poets. Since it has not been studied on Divriği Veli so far, most of his poems have been confused with the ones of other Veli.

Veli's poems, have been found 55 of them at total, are located in a Sivas-originated cönk. Original of cönk is still in the hand of Hasan Yalıncaklı from Aydoğan village. Although there is not any information about its writing date, it can be guessed that it had been written in the beginning of 20th century. Poems of Veli have been generally written by quatrains and with syllabic meter. It is seen Alevi thought and belief as theme of almost all of his poems.

Keywords: Veli, Divriği, Alevî, Conk, Poem.

.....

Sivas'ta, âşık edebiyatı alanında, adından söz edeceğimiz iki Veli vardır. İğdecikli Veli, Divriğili Veli. Her ikisi de Alevî'dir ve XIX. Yüzyılda yaşamışlardır. Bu iki özelliğinden dolayı bazı şiirler yanlışlıkla diğerine mal edilmiştir.

Sivashlı bir Veli daha vardır. Ancak bu Veli, iki şiiri dışında şiirlerinde "Âgâhî" mahlasını kullanmıştır. Bu sebeple, 2009 yılında kitabını yayımladığımız "Âgâhî'nin (Kaya, 2009) çalışmamızda sadece adını zikretmekle yetiniyoruz.

Bu yazıda tanıtacağımız Divriğili Veli'den bahsetmeden önce diğer Veli'den söz etmek istiyorum.

İğdecikli Veli, XVIII. yüzyılın sonlarında Şarkışla'nın Ağcakışla bucağının İğdecik köyünde doğmuştur. 1794 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Hüseyin ve Kamer'in oğludur ve bunların da şair olduğu söylenir. On yaşında iken

*Yayımlandığı yer: *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Ankara, 2012, s. 213-264.

annesini bir zaman sonra da babasını kaybetmiştir. Herhangi bir tahsil görmemiştir. Çocukluğu ve gençliği yoksullukla geçmiş, çobanlık yaparak geçimini sağlamıştır. Askerlik hizmetini İstanbul'da yapmıştır. Hacı Bektaş'a gitmiş, bir müddet Çelebi Hamdullah Efendi'nin yanında kalmıştır. Hamdullah Efendi'nin 1926'da Amasya'ya gönderilmesine içerleyince, 3 şiir yazmış, bunun da saray tarafından duyulması üzerine Veli, Yemen'e sürgüne gönderilmiştir. Ablak suratlı, buğday benizli, uzun sakallı, geniş omuzlu, orta boylu, çatık kaşlı ve siyah saçlı birisidir. İki kere evlendiği, ilk hanımı Raziye'den yedi kızı, ikinci hanımı Zehra'dan da iki oğlu olduğu söylenir. 1854'te vefat etmiştir. Mezarı İğdecik köyündedir.

Veli, komşu köy olan Hocabey'de Mustafalar denilen bir ailenin yanına azap durmuş, burada yedi yıl çalışmıştır. Bu arada ağasının kızı Suna'ya âşık olmuş, ancak ağası Suna'yı Yozgat'ın Moğallı köyünden birisine vermiş. Veli, ilk şiirlerini o zaman söylemeye başlamıştır. Sevdiğine de Telli Suna demıştır. Şiirleri Kale köylü Kemter'in kulağına kadar gitmiştir. Kemter, Veli'yi yanına çağırarak, on çırak edinmiştir. Söyleyişi rahat ve dili sadedir. Sazı yoktur. Şiir tekniği sağlamdır. Tasavvufi kültüre ve halk kültürüne vakıf birisidir. Şiirlerinde Pir Sultan'ın, Karacaoğlan'ın ve ustası Kemter'in açıkça etkisi görülür. Genellikle Alev'i-Bektaşî deyişleri söylemiştir. Bunun yanında aşk ve köy hayatı ile ilgili şiirleri de vardır. TRT Repertuarında olan ve yıllarca "İzzetî" ye mal edilen ve "*Mecnun'um Leyla'mı gördüm*" diye başlayan meşhur eser, İğdecikli Veli'nindir.

Divriğili Veli, yukarıda sözünü ettiğimiz gibi XIX. Yüzyılda Divriği'de yaşamıştır. Hayatı hakkında hiçbir bilgimiz yoktur. Divriği'nin Alevî köylerinin birinden olması kuvvetle muhtemeldir.

Vahit Lütfi Salcı, Halk Bilgisi Haberleri dergisinde yer alan bir yazısında Divriği'nin Tuğut köyünden olan Âşık Veli'den söz etmektedir. (Salcı, 1940: 234)

Muhtemelen şiirlerini yayımladığımız Âşık Veli ile sözü edilen Veli, aynı kişidir. Konu ve üslup aynı kişiyle ortaklık göstermektedir.

Divriğili Veli'den ilk defa söz eden İbrahim Aslanoğlu'dur. Aslanoğlu, İğdecikli veli adlı kitabının sonunda Divriği Veli'ye yer ayırmıştır. (Aslanoğlu, 1984:11) Veli hakkında derli-toplu ilk çalışma Prof. Dr. Nerin Yayın (Köse)'ye aittir. Nerin Yayın, 21-25 Mayıs 2007 tarihlerinde Sivas'ta yapılan Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumunda "Divriğili Veli Dede'nin Şiirlerinde Konu, Biçim ve Tür" başlıklı oldukça doyurucu ve hacimli bir bildiri sunmuştur. (Yayın, 2007: 253-272) Yayın, bu çalışmasını yaparken arşivimizde 33 numara ile kayıtlı cönkten yararlanmıştır. Biz de bu çalışmayı söz konusu cönkten yararlanarak ortaya koyduk.

Söz konusu **cönkün** orijinali Ankara'da yaşamakta olan Divriği'nin Aydoğan Köyünden olan Hasan Yalıncaklı'dadır. Cönk, toplam 62 varaktır. Ne zaman yazıldığı ile ilgili olarak herhangi bir bilgi yoktur, ancak XX. yüzyılın başlarında yazıldığını tahmin edebiliriz. Sonunda Hz. Muhammed Mustafa'ya salâvat verilip okuyana, yazana ve dinleyene dua edilmesi kaydı düşülmüştür. Sonunda şu kayıt bulunmaktadır:

"Tamam oldu kitab elhamdülillah

Okuyun fatiha üç kulhüvallahü ehad

*Okuyanı dinleyeni yazanı
Rahmetinle yarlığa gıl yâ Gani*

*Failatün failatün failat
Ver Muhammed Mustafa'ya salâvat*

Ali Efendiden Bektaş Efendi'ye yadigâr olarak tahrir edilmiştir. Bunu yazdım yadigâr olmak için. Okuyanlar bir dua kılmak için.” (Varak no: 61)

Cönkte, tek ayaklı şiirlerde sık sık “eyzan” kullanılmış ve çoğunun “tamam, tamam olundu, hitam, yadigârdır canlarım” gibi ibareler konulmuştur. İçinde; *Pir Sultan Abdal, İsmail, Veli, Kul Mustafa, Sadık, Nesimî, Noksanî, Derviş Ali, Şah Hatayî, Viranî, Kul Himmet Üstadım, Feyzî, Pir Sultan, Mehemed, Kul Sevindik, Hasreti, Derviş Süleyman, Âşıkî, Derviş Ali, Kul Himmet, Teslim Abdal, Süleyman, Derviş Mehmet, Kul Mehmet, Karacaoğlan, Sürurî*’nin şiirleri; “Yılan Duası”, “Saki Duası”, “Salâvat name-i İmameyn”, “Sülâle-i Nebi Aleyhim ecmain” yer almaktadır. Ayrıca bazı sayfalarda basur, sarılık, baş ağrısı, öksürük, kulak ağrısı, kuduz, kuru yara gibi hastalıklarla ilgili olarak birtakım şifa bilgileri verilmiştir.

Doğum ve ölüm tarihi bilinmeyen Veli'nin elimizde hayatı hakkında da bilgimiz yoktur. Muhtemelen Divriği'de veya Divriği'nin bir köyünde yaşamıştır. Şiirlerindeki ifadeye bakarak tahsil gördüğü tahmininde bulunabiliriz. Alevî kültürüne vakıf biridir. Elimizdeki şiirlerinin tamamını hemen hemen bu çerçevede söylemiştir.

Ağız özelliği olarak Divriği ağzını kullandığı şiirlerini dörtlüklerle vücuda getirmiştir. Ancak zaman zaman beyitlerle de şiir söylediği olmuştur (Şiir no: 11, 16, 41, 45). Yayımladığımız 55 şiirin 54'ü 11 hece iledir. Beyitlerle vücuda getirilmiş olan 45. şiir ise divanî tarzdadır ve (8+7=15) hecelidir. Veli'nin şiirlerinde bazı dizelerde ölçü yoktur. Sözü gelişi 11 heceli şiirlerde bazen 10 hece, bazen de 12 hece ile söylenmiş dizeler karşımıza çıkmaktadır. Acaba bu şairin başarısızlığı mıdır yoksa cönkü tutan kişinin müdahalesi midir, bunu bilemiyoruz.

Kafiye, redif ve ayak yönünden sağlam şiirler ortaya koymuş olan Veli, *nutuk, nefes, devriye, şathiye* ve *semailler* söylemiştir. Veli'nin söyledikleri, Alevî-Bektaşî Edebiyatı çerçevesinde söylenen Hz. Ali, Veysel Karanî, İmam Hüseyin, Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hacı Bektaş Velî (1209-1271), Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük pay sahibi olan “kırk abdal”dan birisi sayılan Abdal Musa, Aşure günü, Dört kapı (şariat, tarikat, hakikat, marifet) kırk makam, Allah-Muhammed-Ali teslisi, ölüm, cennet cehennem konularında söylediği şiirlerle paralellik gösterir.

Aşağıda Veli'nin 55 şiirini yayımlıyoruz. Yukarıda da söylediğimiz gibi şiirler, arşivimizdeki 33 numaralı cönkte kayıtlıdır. Şiirler ayaklarına göre sıralanmıştır. Her şiirin sonunda da şiirin, cönkte hangi varakta yazılı olduğu kaydedilmiştir.

-1-

Yerde taşlar gökte kuşlar âr oldu
Bir de dahi ilinize gelmem a
Dediler ki nazlı yârin el oldu
Yalan mıdır gerçek midir bilmem a

Arş yüzünde asılıdır zenbin
Hidmedkâr senindir gene sen bilin
Bana gücendin mi saç sünbülüm
Şimden sonra hayâline yelemem a

İlimon turunça nârım demedin
Feda dost yoluna serim demedin
Bir kerre sıdk ile yârim demedin
Serim sağ oldukça yârsız kalmam a

Topuğu halkalı sarı çizmeli
İlikleyüp ağ göğsünü çözmeli
Bana gücendin mi burnu hızmalı
Senden gayrı bir iyisin bulmam a

VELİ'm eydür benim mahım maralım
Kalmadı cihanda sabrım kararım
Şallar giyer köşe köşe ararım
Safa etme şu dağları delmem a
(Varak: 9)

-2-

Mısır illerine sultan olmadan
Kenan illerine kul ondan evlâ
Beylerin eğninde atlas olmadan
Abdallar eğninde şal ondan evlâ

Gel gönül fark eyle atlası bezi
Cana hayat verir kâmilin sözü
Ne söyücü ol ne deyici her sözü
Arifler katında lal ondan evlâ

Hayırlı öğüt ister isen sen benden
Evliyalar hoşnut olurlar senden
Hakk'ın kendin bilmez kavimden
Kâmil akıllı uslu il ondan evlâ

İkrâr iman nikâh hep bir güftardan
Sıdk ile murat iste Âli el-pirden
Hutbesi okunmazsa İmam Cafer'den

Her nereye gitse dul andan evlâ

VELÎ'm eydür nasibimiz ol Hak'tan
Her ne ister isen gül yüzlü Şah'tan
Hem ağadan beyden hem padişah'tan
Her bir hali ile kul ondan evlâ

(Varak: 10-11)

-3-

Gönül arzuluyor Balım oğlunu
Gece gündüz intizarım ol pire
Şefkat şükür leb-i balım gücenmiş
Demiş ki zülfünden çekeyim dâra

Gece gündüz şahım kılarım âhı
Amasya tahtında güzeller şahı
İmanı olana bu sözüm sâhi
Hasretinden binam oldu çâr pâre

Şükür olsun erdik gençlerden gence
Ötüşür bülbüller gülleri gonca
Dostun bastığı toprağa gelince
Gözüme göründü Belh-i Buhara

On iki imamlar çektiler çile
Nebiler veliler gitti bu yola
Yusuf gibi Mısır'a Sultan ola
Akıbeti hizmet kılan bunara

Ne mürvet var ne hizmet var kul olmak
Benim gibi geda sana kul olmak
Senin himmetinle bize gel olmak
Himmet ile hasretler yüz süre

Horasan ilinde Çin ü Maçin'de
Bihamdilillah derler duyduk kaçında
Sene bin iki yüz kırk dört içinde
Yüz sürdüm Haydar'a gani hünkâra

VELÎ'm eydür dostu ziyaret eyle
Hasret olanlar kavuşa böyle
Hünkâr Hacı Bektaş Veli imdat eyle
Sen el katmayınca sağalmaz yâre

(Varak: 9)

-4-

Akdeniz yalısı Aydın yakası
Kuşlar gider pirim Abdal Musa'ya
Cemalin görünce yürüdü tağlar
Taşlar gider pirim Abdal Musa'ya

Katardan ayrılmaz göçün mozular
Her andıkça sinelerim sızılar
İrili ufaklı emlik kuzular
Koçlar gider pirim Abdal Musa'ya

Baba Kaygusuz'dan almış cehdini
Gördünüz mü İbrahim Edhem'in vaktini
Padişahlar tacı ile tahtını
Boşlar gider pirim Abdal Musa'ya

Seyyid Ali, Abdal Musa, Emir Seyyid'e
Üçü bir kardeştir ehl-i bey(i)te
Cümle âlemi defter itmiş kayıta
Başlar gider pirim Abdal Musa'ya

VELİ'm eydür dört dergâhtır evveli
Seyyid Ali, Abdal Musa, Bektaş Veli
Şah Hüseyin aşkına didemin seli
Yaşlar gider pirim Abdal Musa'ya
(Varak: 3)

-5-

Bin deveyi bir akçaya güderdi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde
Anı hak yoluna sadaka ederdi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Yastığı taş idi hırkası postu
Ol idi Mevla'nın sevgili dostu
Mümin kullarına eylemez kastı
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Kırk düğümlü kuşağı var belinde
Düğümünü tespah etmiş dilinde
Bezirgân başı olmuş Yemen çölünde
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Deve yününden hırka şal giyerdi
Bakmadan görür çağırmadan duyardı
Bin deveyi bir akçeye yayardı
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Bir gün develeri bir bağa doldu
Sıyırdı yaprağı çubuğun yoldu
Bağ sahibi geldi deveci sindi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Bağ baktı deveci yoktur
Yayıldığı yerin üzümü çoktur
Ol zaman bildi ki deveci haktır
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Âdet kaldı budadılar bağları
İcat etti ağaları beğleri
Kahve karanfil bitirdi dağları
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Meğerse kahvenin piri ol imiş
Muhammed Ali'nin yâri ol imiş
Bu iki cihanın nuru ol imiş
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Hırka ile tacı gönderdi yâri
Ol idi Muhammed Ali'nin sırrı
VELİ'm der ki iki cihanın nuru
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde
(Varak: 14)

-6-
Ali'nin işleri daim sırdandır
Ali'yi seversen sırrını gizle
Sırr-ı Settâr olan Şah-ı Merdan'dır
Mert isen meydanda varını gizle

Mert olan sırrını yadlara demez
Çü mertler nakısın lokmasın yimez
Arifler ozanı dükkâna komaz
Cevahir bulursan dürrünü gizle

Semereci dükkânında dür satılmaz
Arif olan oynar ama utulmaz
İsimsiz yerlerde pazar tutulmaz
Bazarını bil de şarını gizle

Alış veriş ettim bir ulu şarda
Cevahir mücevher zi-kıymet sırda
Eğer Mansur isen urganın darda

Dâr-ı Mansur Ali'nin dârını gizle

Hakikatte sır kitabı bin dört yüz
Zahirinde okunan otuz iki cüz
VELİ'm der üstazdan böyle aldık biz
Sırrullahu âlem pirini gizle
(Varak: 13)

-7-

Bir saat yok idi sabrım kararım
Gine kaldık gelen ayın başına
Hiç kimse kimsenin halinden bilmez
Herkes düşmüş telaşına işine

Yâri olmayanın yâresi m'olur
Arifler katında hayr ismi olur
Şeref şeref bulsan çaresi mi olur
Gönül düşmüş bir güzelin peşine

Adım adım dosta doğru varayım
Her vech ile muradıma ereyim
Ben dostumun cemâlini göreyim
Ay gibi doğuncayım düşünce

Cemalin vechullah ay ile gündür
Kelb irakib der ki sevdiğin kimdir
Meydan mahşer günü derler bu gündür
Bir gün dost oturur mizan başına

Kaşlar mizan kurmuş kirpikler tartar
Yâri olmayana dünya olur dar
Hak bilir ki bu âlemde yârim bir
Böyle yazın mezarımın taşına

Serim sağdır gönlüm dostu arzular
Ölsem şimdi kemiklerim sızılar
Halim gine malum olsun gaziler
Merhamete gelin didem yaşına

Aka aka çeşmim yaşı sel oldu
Sene bin iki yüz tamam elli oldu
VELİ'm eydür benim derdim bell'oldu
Gayrı cerrah el vurmasın boşuna
(Varak: 15)

-8-

Kerbelâ çölünü gönlüm arzular
Vara idim pirim Şah Hüseyin'e
Yüreğinde yarası olan sızılar
Derdim yansam pirim Şah Hüseyin'e

Nasibim atılsa Bağdad şarına
Mansur gibi kail oldum dârına
Sücut etsem imamların pirine
Secde kılsam pirim Şah Hüseyin'e

Muhammed Ali'nin evladı yâri
Şehitler içinde sevgili huri
Müminler serdarı gaziler piri
Kan irevan akar Şah Hüseyin'e

Senin abdalların tur sema döner
Er cemal okunur kandiller yanar
Her sabah her sabah secdeye iner
Şems ile kamer mah Hüseyin'e

VELİ'm eydür yarelerim sızılar
Kerbelâ'da şehit düşen gaziler
Yalın ayak başkabalak kuzular
Dökülmüş meydanda âh Hüseyin'e
(Varak: 5)

-9-

Senin abdalların ter-sema döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye
Cümle erler sana secdeye iner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye

Dört dergâhta ismin mevcut okunur
Otuz altı bin tekke sana bakınır
Hind'den Yemen'e gülbengin çekilir
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye

Ârif olan senin ahvalin bilir
Gidi rakib bu manadan ne alır
Mağribden maşrika top sesi gelir
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye

Kud(u)retten batın topu şakıdı
Entüm derler bir ayet var hak idi
Şâh-ı Merdân hüve'l-himmet okudu
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye

VELİ'm eydür kim oynadı kim utdı
Doksan bin kelâmı ya kim hatm etdi
Meyyitin yıkadı devesin yeddi
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû diye
(Varak: 24)

-10-

Meşâyıh kibriya böyle emretti
Allahuekber Lâilaheillallah
Muhammed miraca bununla gitti
Allahuekber Lâilaheillallah

Muhammed esmanın yedi katında
Ali ibn-i imamların zatında
İsm-i Azam budur halkın katında
Allahuekber Lâilaheillallah

Hasan Hüseyin kundakta yaturdu
Melekler aldı arşa götürdü
Cebrâil Habib'e vahiy getirdi
Allahuekber Lâilaheillallah

Fatiha suresi tefsir edendi
Kalem sıçradı ulu arşa gidindi
Bir almayı yedi pare yedindi
Allahuekber Lâilaheillallah

Hemi yeden kendi hemi devesi
Salacadan gelir Ali'nin sesi
On iki İmamların hutbe duası
Allahuekber Lâilaheillallah

Hutbe-i düvazda İmam düzüldü
Hak emr etti dört ferîştah süzüldü
Yer gök kurulmadan evvel yazıldı
Allahuekber Lâilaheillallah

VELİ'm eydür Lâilaheillallah
Ben yâri severim hasbetenillallah
İkrarım pirimden amentü billah
Allahuekber Lâilaheillallah
(Varak: 14)

-11-

Cebrail Habibe vahiy getirdi

İçinde ayet-ı nasruminallah

Muhammed Ya Cebrail yarân kim dedi
Dedi perde ardından bu kelamullah

Dedi karındaşım hulus ile var
Sıdk ile bak ki görürsün inşaallah

Cebrail bir dahi nazil oldu ki
Baktı perde ardında ol Resulallah

Dedi yâ Cebrail gördün bildin mi
Dedi bilen sensin el-hükmülillah

Elif kametini Kuran nakl eder
Bir kıyılın okunur bin Kulhuvallah

Bâ altındaki bir nokta Ali'dir
Yerin göğün irşadı Bâ-yı bismillah

VELİ'm eydür dü-cihanın varlığı
Yâ şah sensin dedi ol ganiy'yullah
(Varak: 23)

-12-

Suhre olup kırklardaki Salman'ın
Mest olup meyinden içen az kaldı
Dalgası gelip de çoşan deryanın
Geçidini bilip geçen az kaldı

Derya kenarında sordu yolunu
Seyr ettin mi nasirinin halini
İd(i)ris mürşide verdi elini
Sındı vurup hulle biçen az kaldı

İsm-i Âzam ile Zülfikar oynar
Birbirine karışır ay ile günler
Şarda soygun verdi çok bezirgânlar
Zî-kıymet dükkânın açanlar az kaldı

Mansur'un dârına hem doğru gelip
On iki imamların vacibini bilip
Sünneti icra edip farzını kılıp
Emrini tutup nehyden kaçan az kaldı

VELİ'm eydür ikrarını sayanlar

Kerbelâ çölünden geri kayanlar
Yetmiş üç kimsedir cana kıyanlar
Şimdi serden baştan geçen az kaldı
(Varak: 28)

-13-

Erenlerin meclisine uğradım
Birisi yüzüme bastı iz oldu
Ol hâk-i payine yüzümü sürdüm
Gözümde tutiya ayak toz oldu

Erenlerin hub didârın boyladım
Menzil gösterdiler bir bir söyledim
Dostun illerini seyran eyledim
Gezdiğimiz Kerbelâ'nın düz'olmadı

Gönül dostu ile seyrana çıkar
Göz Hak gördüğüne baktıkça bakar
Sevdası serimde şem'alar yakar
Sinemdeki Hak odunun közü oldu

Beni püryan etti hublar ataşı
Sütten beyaz ak mermerdendir taşı
Çiçekleri güldür bülbüller kuşu
Gönlüm evi evvel bahar yaz oldu

Gönlüm bahar oldu ayrıldı kışı
Yenile artıyor cümbüşü cuşu
Âşıkların bade içmektir işi
İçtiğimiz ser-çeşmenin göz'oldu

Sultan olan bade sunar yârine
Kul olanlar baka baka yürüne
Çoktan intizarım Hak didârına
Eşref saat istediğim tez oldu

VELÎ'm eydür yerin göğün bünyadı
Erenler bezmine gelemes adı
Ben seni gene götürürüm dedi
Yüz bin şükür ahdi ikrarı bize oldu
(Varak: 10)

-14-

Ayet nedir hadis nedir bilmeyen
Verdiceği ezan mıdır salâ mı
Bir gerçek mürşitten dersin almayan

Okusa da hatm edemez kelamı

Bir gerçek mürşitten dersin almazsa
Okuduğu ilme amel olmazsa
Post sahibi postun aslın bilmezse
Tarik çalsa talip mısmıl ola mı

Tarik nedir tercüman ne bil de vur
Tarik dev olur da sonra seni yer
Ümmet olmadan ben Muhammed'im der
Bilmez miraçta verilen selâmı

Miraçta selamı virdi ol Habib
Rehber buyurdu farzdır musahib
Yaramı saramaz değme bir tabib
Bu derdin sahibi ağlar güle mi

Hak Muhammed Ali kurdu bu yolu
Farz sünnet buyursam ol dem bir deli
Gine kendi özün yokla ey VELİ
Sen mi ıslah ettin cümle âlemi
(Varak: 16)

-15-

Gaziler can ile baştan geçtiler
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı
Kelleler kestiler kanlar saçtılar
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı

İncil'i okurken gördü düşünü
Gözünden akıttı kanlı yaşını
Kurban etti yedi oğlanun başını
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı

Hep erenler bir katar düzüldü
Münkir münafıklar yoldan üzüldü
Nesimî Halep'te diri yüzüldü
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı

Ali'yle Muhammed bir nûr-ı vâhid
Anların sırrına ermedi zahid
Kerbela'da kelle verdi ol şehid
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı

VELİ'nin sohbeti kendi haliyle
Gerçek söylemiyor yalan diliyle

Evlâdıyla ayaliyle maliyla
Seven böyle sever Şah-ı Merdan'ı
(Varak: 4)

-16-

Dünyaya gelmeden Zülfikar Haydar
Allahuekber okunmazdı aşikâr

İslam dinini zuhûra çıkardı
Ali gibi yok idi bir nâm(1)dâr

Gerek Hindistan'da Firengistan'da
Kaf'tan Kaf'a Zülfikar'ın nuru var

Nicesin kurtardı put u perestten
Bir tüyüne denk olmazdı yüz bin er

Gökte yıldız yerde otlar hep ağlar
Hak diliyle dediler ki Ali er

Yer oynar gök gürler deryalar coşar
Cümlesinin hep Ali'den aşkı var

Lâ feta illâ Ali'dir evveli
Lâ seyfe Zülfikar oldular dört yâr

Şöyle bil ki Şah-ı MerdanAli
Zerresinden iki âleme çavdı nur

Bunca âşık düşmüş yârin peşine
Ol sebepten bende kalmadı karar

Şeriatte iman tarikatta rehber
Marifette mürşit hakikatte pir

VELİ'm eydür dört hitabın dördünde
İsmi bin bir rengi yüz bin kendi bir
(Varak: 12)

-17-

Huriler gılmanlar dergâha gider
Aşk kervanı olmuş yoluna karşı
Dudular kumrular kafeste öter
Bülbül âşık olmuş gülüne karşı

Dost bezirgân olsa ben olsam yesir

Köle deyü alsa bulmasa kusur
Gerdanın dâr olsa ben olsam Mansur
Asılaydım zülfünün teline karşı

Çok âşıklar asar zülfünün teli
Beni abdal etti hüsnünün gülü
Ya şavk yeli olsam ya seher yeli
Ese idim dostun iline karşı

Sahrada Leyla'nın yoluna baksam
Derya olsam dostun gölüne aksam
Mail olsam ya da seyyaha çıksam
Gide idim dostun iline karşı

VELİ'm eydür güzel dostum gelir mi
Garipçe gönlümün gamın alır mı
Kuru kovanda hasiyet olur mu
Arı âşık olmuş balına karşı

(Varak: 27)

-18-

Gözleri mevali kaşlar yay gibi
Ben bugün yârimi gördüm vallahi
On beşine değmiş bedir ay gibi
Görünce salâvat virdim vallahi

Lâ feta illâ Ali özünde
Lâ Seyfe illâ Zülfikar gözünde
Ayetin benleri çoktur yüzünde
Ayetin ezberimdir verdim vallahi

Yüzünde ayetli benlerin çoktur
Hüsnün hat yazılmış menendin hakır
Sana bir lâyıık hediyem yoktur
Bir can bir baş ise verdim vallahi

Cemalin keşf eder bu gözler
Mahitap üstünde baharlar yazlar
İrişmiş bahçende bağban üstazlar
Hakk'ın emri ile derdim vallahi

VELİ'm eydür medh ederiz yârimiz
Bülbül gibi gülistanda zarımız
Güzel sevmek bizim kisb ü kârımız
Dengin yok muradımı aldım vallahi

(Varak: 17)

-19-

Dalgalarım derya ile döğüşür
Akarım inanın Ali dost veli
Bakma diye ferman itse padişah
Bakarım inanın Ali dost veli

Sevme diye sefer etse beğleri
Dahi biz severiz yeğden yeğleri
Kerem gibi ah ettikçe dağları
Yakarım inanın Ali dost veli

Âşık gerek serin vere yârine
Benim yârim çıka çıka görüne
Keskin kılıç ile meydan yerine
Çıkarım inanın Ali dost veli

Âşık isen maşukuna sen de yan
Bir yâr için ömrüm oldu kevn-i kan
Er nefsi ile arslan pençesin
Takarım inanın Ali dost veli

VELİ'm eydür koparırım tufanı
Yârini sevenler geldi mi hani
Efendimin izni ile cihanı
Yıkarım inanın Ali dost veli
(Varak: 5)

-20-

Cihan derya iken dünya su iken
Arşta yeşil kandil nur olmadı mı
Zühre yıldızından kırk bin yıl evvel
Kudretten bir top nur inmedi mi

O nur idi üç mürşidin atası
Allah âşık Muhammed'dir putası
Muhammed Ali'ye çıkar ötesi
Evvel iki isim var olmadı mı

Ol iki isim kudret topun atalı
İşaret eyleyüp kendi tutalı
Dedi kaç saattir şu ben yatalı
Dedi sana kırk bin yıl olmadı mı

Kırk bin yıl yattığım ol demde bildi
Mübarek eline bir elma aldı

Tekbirin okudu ol yedi dildi
Ol zaman arifler bir olmadı mı

Arifler sayd ile cihanı biçti
Cebrail çok zaman deryada uçtu
Hak bir avuç toprak deryaya saçtı
Derya soğulup da yer olmadı mı

Kün dedi cihanın deryasın kurdu
Nice bin yıl evvel bu yolu sürdü
Muhammed Veyis'in nurunu gördü
Dost dostâ âşık olup yâr olmadı mı

Şeriat dediğin şart-ı kavidir
Tarikatte oğlan uşak evidir
Marifette gerçeklik avidir
Hakikatte bin bir yıl olmadı mı

Hakikatte bin bir sırâ erenler
Muhammed Ali kavline girenler
Anların makamın yerin soranlar
Üçler makamında bir olmadı mı

Üçlerinen beşler kırklar yediler
Bir ikrar üstünde bina kodılar
tut ki gelen âşık yolu dediler
Elestüde ervah bir olmadı mı

VELİ'm ezelden ervahım birdir
Katreyim Hak'dandır kandilde nurdur
On iki İmamlara ikrarım vardır
Hüseyn'i Kerbelâ bir olmadı mı
(Varak: 9)

-21-

Bir garip baş ile kaldım arada
Bu cihana hayran eder yâr beni
Küllî varlığımı virdim yâre ben
Ya bir ulu kervan eder yâr beni

Her gördüğüm ala göze mest demem
Olur olmaz kalleş yâre dost demem
Bu dünyada yalancı yâr istemem
Gerçek ise kurban eder yâr beni

Yalancı ne bilsin dünya dâdını

Zât-ı kemal çeker Hakk'ın odunu
Ya hasbetenillah anmaz adını
Ya Mısır'a sultan eder yâr beni

Seyyah olsam gezsem eli obayı
Abdal oysam giysem şalı abayı
Eğnime giyinsem türlü libayı
Ya soydurur üryan eyler yâr beni

VELÎ'm eydür gülşen için gülzârım
Bülbül güle aşına gül lebi hârım
Bir can bir baş ise meydana korum
Ya meydanda merdan eyler yâr beni
(Varak: 33)

-22-

Tuna çayı Murad Nil mübarek
Akar mı ola acep Ya Ali deyi
Ay kaşlı gün yüzlü dostun yoluna
Bakar m'ola acep Ya Ali deyi

Âşık olan maşukunu gözleyip
Muhabbetin can evinde gizleyip
Sinesini aşk oduna közleyip
Yakar m'ola acep Ya Ali deyi

Beni püryan etti hûblar ataşı
Sevdadan ayık edemedim başı
Mâh-i tâb yüzünde mâh-i tâb kaşı
Yıkar m'ola acep Ya Ali deyi

Ferhad olan vaz gelir serinden
Ben yâri severim gayet derinden
Gül ü reyhan miski amber terinden
Kokar m'ola acep Ya Ali deyi

VELÎ'm eydür gül yüzlü yâr görüne
Gönül tozlu yola düşe sürüne
Muhammed aşkına meydan yerine
Çıkar m'ola acep Ya Ali deyi
(Varak: 4)

-23-

Yüzüm süre süre dergâha geldim
Erenler meydanı uludur deyi
Aradım günahı özümde buldum

Kusura kalmayan Ali'dir deyi

Şahzadem var deyi özendim geldim
Arayı arayı ben dostu buldum
Gönül kuşun gövel avına saldım
Cıgalı dostumun telidir deyi

Hâk-i ser olmuşam dostun yoluna
Sultan olan bakar kulun haline
Bir baz ile düştüm derya salına
Avlatsam hocamın gülüdür deyi

Cevahir madeni imiş gülleri
Seherde açılır gonca gülleri
Kılavuzla aşım geldim belleri
Menzilim erenler yoludur deyi

VELİ'm pire geldim pir meydanında
Her ne ister isen var meydanında
Alış veriş ettim kâr meydanında
Metaim bezirgân malıdır deyi
(Varak: 18)

-24-

Değirmenler döner didem yaşından
Gönül çarkı döner gider dost deyi
Yâr dedikçe yaralarım iniler
Dertli sinem yanar gider dost deyi

Bir kulun ki bir sultanı olmazsa
Garip kalır ha bir zaman gelmezse
Sevdakâr olurum ol yâr gülmezse
Garip gönlüm sınar gider dost deyi

Rakip ta'n eylemiş Ali zâtına
Bilmem nice varır Hakk'ın katına
Yâr dedikçe gönül aşkın atına
Hemen durmaz biner gider dost deyi

Rakip la'l ile mercanı bilmez
Alım satım edip her canı bilmez
Bu ednâ bin canda bir canı bilmez
Hemen niyaz kılar gider dost diye

VELİ'm eydür ben dostu Hak biliyi
Kelp irakip gelmiş dostu dilliyi

Ben ise yoluna koydum kelleyi
Baş meydanda döner gider dost deyi
(Varak: 33)

-25-

Ne yaman kesiret gama düşürdün
Dünyamı zindanlık eyledin felek
Dertli sinem pürvan ettin pişirdin
Bir yol baştanbaşa gülmedim felek

Beni ağlattıkça şaz oldun güldün
Cefa çektirecek beni mi buldun
Kahrın kime bu cihana sen saldın
Ben kendi başıma gelmedim felek

Cihana geldim de serimi sattım
Bir zaman yolunda dellallık ettim
Sen cefa ettikçe ben şükür ettim
Can azizdir amma kalmadım felek

Can azizdir serden baştan geçmeye
Ezdiğin ağuyu baldır içmeye
Gönül havalandı yüksek uçmaya
Kırdın kanadımı kolumu felek

Ne çok cevri eyledin sen bu kuluya
Geçit mi yoklandın sen bu deliye
Yüz bin cevri eylesen dönmez VELİ'ye
Senden özge sultan bilmedim felek
(Varak: 48)

-26-

Vardım ki tabibe derdim yanayım
Baktım ki tabibin derdi benden çok
Arayıp derdime derman bulayım
Ne hikmetli anın derdi benden çok

Derdi olan düşünmesin boşuna
Her iş gelir kul olanın başına
Tefekkür eyledim Hakk'ın işine
Her derdi bizlere reva görmüş Hâlık

Ne imiş tecellim nedendir suçum
Derdiniz var ise tabibe açın
Ehl-i Beyt'e gam yoldaş olduğum için
Âşık isen dertli sinen oda yak

Hak böyle buyurmuş bana kurunca
Ağlayıp da gözyaşını silince
Tabipler tabibi dertli olunca
Besbelli ki bu cihanda dertsiz yok

VELİ'm eydür işin âh ü zâr ise
Hak yardımcı olur işin zor ise
Eğer bunda bir müşkülün var ise
Kerbelâ'da İmam Hüseyin'e bak
(Varak: 4)

-27-

Dost eyledim bu cihanı sızıma
Ben üstazdan gayrı ulu bilemem
Marifet ilminden alıp yazıma
(Elif) okumadan (Dal)ı bilemem

Bir el gerek pirden etek tutmaya
Halife gerek hırka tacı örtmeye
Mürşit gerek müşküller halletmeye
Rehbersiz irak yolu bilemem

Bir kişi rehber mürşide yetse
Gelip hak cemine göz gönül katsa
Kişi sevdiğinin lebinden tatsa
Aşka andan özge dolu bilemem

O doludan içen mest olur müdam
Daima ezberim virdim de Hüda'm
Canına cellâtlık etse bir âdem
O sultan sayılır hali bilemem

Bunu böyle tutmak gerek ey VELİ
Cihana dolu geldi Kızıl Deli
Hocam Şah-ı Merdan sebakım Ali
Hacı Bektaş'dan gayrı ulu bilemem
(Varak: 16)

-28-

Yaradan Allah'tan izin olursa
Gönüllerden hamı atmak muradım
Tedbir takdire mutabık gelirse
İmam Hüseyin'e gitmek muradım

Birer birer okuyalım beyiti

Yoklayalım defter ile kayıtı
Huri ile yetmiş iki şehidi
Birlikte ziyaret etmek muradım

Ne acayip gonca hara dağlanmak
Elif taç vurunup kemer bağlanmak
Bir niyetim Şah-ı Necef'te eğlenmek
Bir zamanda hizmet etmek muradım

Niyazım var Muhammed Mustafa'ya
Ol bizi yetirir zevk ü sefaya
Gönül arzu eylemiş gider Kâbe'ye
Hakk'ın kudretine yetmek muradım

VELİ'm eydür arzum kaldı vechinde
Zülfikar oynuyor Çin ü Maçın'de
Şah-ı Merdan bir kubbenin içinde
Ulaşıp damenin tutmak muradım
(Varak: 19)

-29-

Arzuhâl yazayım ol sadık yâre
Hocama arz etsin hâlimi benim
Derdine düşeli oldum divane
Ölürsem yâr yusun ölümü benim

Dağların çektiği karın elinden
Bülbülün çektiği zârın elinden
Başım alam gidem yârin elinden
Ahır terk ettirir ilimi benim

Eğrim eğrim olmuş kaşların yayı
On iki İmam nesli Ali'nin soyu
Medh etmem mi yâri engel var deyi
Meğer kim keseler dilimi benim

Benim engel ile yoktur pazarım
Yârin gitti mi ki yeri sezerim
Yâri bulam deyi arar gezerim
Ecel çevirmeden yolumu benim

VELİ'm eydür dost günlerim sayılır
Kaçan dosta varsam engel duyulur
Maden gibi yaralarım oyulur
Gine dostum bilir hâlimi benim
(Varak: 8)

-30-

Efendim hâlimden bilir olmadı
Cihanda serseri gezen ben oldum
Doğru dedim hiçbir olur olmadı
Gene doğru yoldan azan ben oldum

Doğru dedim kabul etmez yolunu
Kara etmiş yüzüne çalar elini
Sultan bilir âşığının hâlini
Mahlûkun işini bozan ben oldum

Dost elinden doluyu sır eyledim
Şeyh Sâfi'den bunu tefsir eyledim
İmam Cafer buyruğunu söyledim
Gene yanlış fetva yazan ben oldum

Şunda yaramadım yâr olmayana
İkrarı imanı bir olmayana
Nasibim yedirmem er olmayana
Etmeği koynunda hızan ben oldum

VELİ'nin kıldığı ah ile zârlar
Demir zincir olsa yedilmez körler
Söylemezsem bana kibirsın derler
Doğru söyleyince üzen ben oldum
(Varak: 57)

-31-

Saadetlü sultanın nazar kıldığı
İlleri var Hacı Bektaş Veli'nin
Horasan'dan sökün edüp geldiği
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Atlası var atlas giyer al giyer
Düldül atları var altun çul giyer
Dervişleri hırka ile şal giyer
Şalları var Hacı Bektaş Veli'nin

Bin bir ayet yazılıdır postunda
Yedi kıral yedi padişah destinde
Altun hallı örtüsü var üstünde
La'lleri var Hacı Bektaş Veli'nin

Dahi böyle sultan nerede olur

On sekiz bin âlem hep mevcut bilir
Kırk konaklık yerden kurbanı gelir
Malları var Hacı Bektaş Veli'nin

VELİ'm eydür cümbüş verir cuş verir
Kimine ay gün resminde taş verir
Hacı Bektaş eşiğinde baş verir
Kulları var Hacı Bektaş Veli'nin
(Varak: 3)

-32-

Senin ateşinden gayrı atateşe
Yandırma sinemi İmam Hüseyin
Senin ateşine yak baştanbaşa
Söndürme sinemi İmam Hüseyin

Senin ateşine düşen söner mi
Fıtıl işlemeyen yürek yanar mı
Mert olanlar ikrarından döner mi
Döndürme sinemi İmam Hüseyin

Zayıf gönlüme verince cüdayı
Arşta melekler işitti sedayı
Senin aşkına içmişem badeyi
Kandırma sinemi İmam Hüseyin

Baş meydanda döner geri durulmaz
Yaram yürektedir hergiz sarılmaz
Gönül aşk atına bindi yorulmaz
Yordurma sinemi İmam Hüseyin

VELİ'yi aşk oduna yandıran sensin
Gene suyun serpip süzdüren sensin
Sinem aşk atına bindiren sensin
İndirme sinemi İmam Hüseyin
(Varak: 54)

-33-

Evvel dört kapıda irehber Hak'tır
Muhammed'e Mirac'dan gel olduğu için
Dört kapıdan ileride yol yoktur
Hakk'ın dört kapıda eli olduğu için

Dört kapının üzerine yol oldu
Lahmeke lahmi müsahib oldu
Mürşidliğin İmam Cafer'e virdi

Evvelisi mürşid Ali olduğu için

Dört üstaz halk etti dört kend(i) oldu
Hem talip oldu hem yola bend oldu
Anın için halkı gümana saldı
Yarattığı cana kul olduğu için

Kul olmayan sultan olmasın dedi
İnanmayan iman bulmasın dedi
Sünneti üç buyurdu farzı yedi
Yedi elekten geçüp hal olduğu için

Yedi elekten elette de hâl oldu
Dostun zülfü aşk sazına tel oldu
Arı Mirac'da bal oldu
Şaraben tahüren dol(u) olduğu için

Şaraben tahüren bal süt dört ırmak
Muhammed'dir yalnız taam sunmak
Mümine inanıp hemi de kanmak
Kırklar Muhammed'den gan(i) olduğu için

VELİ'm eydür bu yol gani yoludur
Bu meydana gelen gerçek uludur
Mürşit önünde ölen Hakk'ın kuludur
Muhammed tubada ol olduğu için
(Varak: 9)

-34-

Gönül yüksek uçma uğrarsın kışa
Uçan kanatların burulur bir gün
Oku Cavidan'ı cehd etme boşa
Akıbet defterin dürülür bir gün

Arif olan canlar ilimden bilir
Vaden biter bir gün nöbetin gelir
Sanır kim ettiğin yanına kalır
Ettiğin günahlar sorulur bir gün

Ebu Cehil Muhammed'e kazdı kuyu
Kişiye yoldaştır fi'liyle huyu
İstersen kem işle istersen iyi
Defterin eline verilir bir gün

Yedullah ayetin oku cihanda
Sanma ki bakisin bu fani handa

Herkes hakkın ister ulu divanda
Bin bir ayak bir kaba girilir bir gün

VELİ'm gerçeklere eyle niyazı
Mümin olan tutmaz kini buğuzu
Divan-ı dergâhta tartarlar bizi
Hak mizan terazi kurulur bir gün
(Varak: 9)

-35-

Necef deryasında gemi oynatır
Dalga vurup coşası var gönlümün
Ali'm Zülfikar'ı atalı beri
Kaynayıp da taşası var gönlümün

Deryalar bekçisi yüz atlı Hızır
Her nere çağırsan orada hazır
Mürşidim padişah mürebbim vezir
Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Arzuhal eylesem ikrar bendime
Durmasa hizmet buyursa kendime
Kerbela'da Hüseyin efendime
Çifte tatar koşası var gönlümün

Tecallam var erenlerin hûrına
Urum eri Horasan'ın pîrine
Yerde gökte cümle âlemin varına
Hep bir günde düşesi var gönlümün

VELİ'm eydür bilmeyene söz gelir
Gönül dünyayı dolandır tez gelir
Yer gök on sekiz bin âlem az gelir
Yedi iklim çar köşesi var gönlümün
(Varak: 2)

-36-

Cemi kuşlar arzu itmiş yârini
Süleyman tahtına yar deyi ağlar
Seher vakti dinlen bülbül zârını
Gülden ayrı düşmüş har deyi ağlar

Telli turnam tellerini düzmeye
Kalem alsam cıgaların yazmaya
Yeşilbaşlım göllerinde yüzmeye
Salın da yad avcı var deyi ağlar

Baykuş viranede âşıktır taşa
Süleyman kısmet verdi kurda kuşa
Kerkez körlüğünden kondu üleşe
Yaşım da bin beş yüz ver deyi ağlar

Mahbub-ı zamanın dudusu öter
Kumru dost dedikçe dertlerim artar
Gövel turnam Şah'a dizilmiş katar
Şahinin pençesi zor deyi ağlar

Turnayınan olam dağlar salında
Sunalar aldırısam derdim telinde
Bir baz gördüm bir şaşkının kolunda
Avlatmasın bilmez tor deyi ağlar

Güvercin donunda Urum'a geldi
Bir karakuş buna pençesin saldı
Sıktı karakuşun aklını aldı
Haddini bildirdi er deyi ağlar

Bir kuş vardır ala idim duasın
Aslı sırdır kimse bilmez yuvasın
Bir tüyünde ayet birinde Yasin
VELİ de sebakım ver deyi ağlar
(Varak: 33)

-37-

Âdem Safiyullah cihana geldi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar
Yetmiş üç evlat ondan zuhur geldi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Küfür içinde kaldı yetmiş ikisi
Birisine indi nurun hepsi
Yüz yirmi dört bin peygamber Hak'tan tapusu
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Şakkü'l-kamer bir iken iki oldu
Hemi iki oldu hemi yek oldu
Hak Muhammed Ali zuhura geldi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

İsa Musa Davut gittikten sonra
Altı yüz yıl devir ettikten sonra
Abdumuttalib Ebu Talib'den sonra

Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Muhammed Ali kandilde nur idi
Anlardan evvel Fatma Ana var idi
İsmi verilmedi gizli sır idi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Muhammed Ali dünyaya gelince
Ay gün secde kıldı onlar olunca
Seksen bin kilise battı yanınca
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kâbe'nin içinde putlar yaptılar
Allah yoktu deyi ona taptılar
İncil'de gördü kayguya battılar
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Ali üç yanında putları kırdı
Baştaki kâfirler hep anı gördü
Kâfirler Muhammed'e şekvaya geldi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Bu dünya üç kiral elinde idi
İstanbul'da Yemen elinde idi
Acem tahtı Perviz elinde idi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Peygamber üçüne üç name saldı
Yemen name ile Müslüman oldu
Kayser Urum'u da çok tazim kıldı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Perviz varan elçiyi şehit etti
Ali onda Hint kazasına gitti
Ali battı deyi kâfirler sefer etti
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

İbtida on iki mil asker getirdi
Her milini yüzer bine yetirdi
Otuz üç bin de Muhammed getirdi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Asker alay alay hep tabur durdu
Bir yanından Hazret-i Abbas girdi
Başta olan pehlivanları kırdı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kâfir beylerine kasvet düştü
Ali gelmiş deyi tebdili şaştı
Haber alın deyi elçi ulaştı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Elçi görünceğiz Hazret-i Abbas'ı
Baktı en küçüğü bazların bazı
Kâfir kıral işitince bu sözü
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kâfir geri askere adam saldı
Üç yüz otuz altı milyon asker geldi
Her milleri yüzer binerden doldu
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kâfir çoğaldı da yürüyüş etti
Hamza Pehlivan anda şehit gitti
Hak Teâlâ Cebrail'e emretti
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Cebrail nameyi habibe sundu
Muhammed yönünü kibleye döndü
Ali'ye Hint kazasında malum oldu
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Ali'm celallendi gayetten coştı
Yer ile gök birbirine karıştı
Ordaki askerlerin cümlesi şaştı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Ali anda İsm-i Azam okudu
Yer gök titredi yıldırım şakıdı
Muhammed der bizden yana hak oldu
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kelleler kesildi kanlar saçıldı
Düldül kanda yüzdü kandan geçildi
Çok zaman sonra ortalık açıldı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Kâfir avratın ileri sürdü
Ali'm görünceğiz yüzün çevirdi
Muhammed der ki Ya Ali el verdi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Dumanlar söndü uruşen oldu
Münafık bozuldu perişan oldu
Dünya kurulalı bir nişan oldu
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Ali Muhammed secdeye geldi
Gaziler yüzünü Düldül'e sürdü
Medayin tahtını Selman'a verdi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Ali'm İslâm dinini aşikâr etti
Oradan Muhammed Mirac'a gitti
Yüz yirmi dört bin kelim şerh etti
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

Andan sonra İmamlar devri geldi
Kast idenler kâfirden eşet oldu
Eba Müslüm de çok intikam aldı
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar

VELİ'm eydür çok bir alâmet oldu
Devri ahir zaman Mehdi' me kaldı
Dosta rahmet düşmana lanet indi
Görelim ki Şah-ı Merdan ne yapar
(Varak: 43-44)

-38-

Gel nasihat ile benim sözüme
Belli olur şu aylarda hilen yâr
Gelen geçen hoş görünür gözüme
Ben bulamam senin gibi yâr

Dilber melül gezme sen de hastasın
Ama iş biliyon yeğin ustasın
Sinemi bus ettin meteristesin
Muhkem imiş alamadım kalen yâr

Çeken giden bir zindanın içine
Sormuyon ki şu garibin suçu ne
Bir vali emretse darağacına
Yok mu merhametin elden alan yar

Beni korda yâda meyil verirsin
Demedim mi yar Mevlâ'ndan bulursun
Gidersem gurbete melül olursun
Koyun gibi ciğerinden melen yar

Seni doğuranlar anadır ana
Ak gerdan üstünde ben dane dane
Yok mu merhametin yâr yedi sene
VELİ kapınızda kuldur kölen yar
(Varak: 29)

-39-

Eğer bir kâmilden kemal ararsan
Özünü bilene ağla dediler
Aslı zatım derse inanma sakın
İtibar eyleme dile dediler

Sikke vursan altın olur mu tuca
Harçlık itsen seni götürmez hacca
Hakk'ın buyruğunu söyleme pice
Buyruk hakdır amma kula dediler

Eğer bir kul kusurunu görmezse
Pak olan özünü ele vermezse
Hakk'ın buyruğuna amel kılmazsa
Getirmen o sığmaz yola dediler

Yola gider doğru yoldan kaçarsa
Bir bir asıl ile konup göçerse
Şerh eyleyip Hakk'ın sırrın açarsa
Onun yüzü kara bula dediler

Hakk'ın gizli sırrın söyleme yâda
Dil başı kestirir yetmeden vade
Gülü bülbül için halk etti Huda
Kargayı kondurma güle dediler

Gülün aslın bilmez hara katarsa
Burda aldığı şurda satarsa
Yüz bin kerre ol siteme yatarsa
Gene onun işi hile dediler

Eğer eksik noksan söyledim sözüm
Mürşit meydanında hâk oldu özüm
Bir ulu dergâhta açıldı gözüm
Yahşi yaman ayırt ola dediler

Ayırdılar yaşlı ile yamanı
Cevahire denk itmezler samanı
Kaldırmazsa gönlündeki gümanı

O yol bir gün onu yola dediler

VELİ'm eydür doğru yola gitmezse
Eliyle özüne sitem etmezse
Buyuruk Şah-ı Merdan'ındır tutmazsa
Ahiri faş olur ele dediler
(Varak: 15)

-40-

Kimse bilmez yüreğimin derdini
Derdimin dermanını bilen Allah'tır
Ab-ı revan oldu didemin seli
Sefiller ağlatıp gülen Allah'tır

Kimin yesir etmiş kul diye satar
Kiminin derdine dermanlar katar
Her kulun nasibini bir yana atar
Nasibi ardınca salan Allah'tır

Kimi atlas al giyer cefa ile
Kimi hırka şal giyer sefa ile
Miraç'ta Muhammed Mustafa ile
Doksan bin kelâmı bulan Allah'tır

Muhammed Ali'siz kelâmı bulmaz
Hakikat ilmîni kimseler bilmez
VELİ'm der bu dünya kimseye kalmaz
Bu dünyada baki kalan Allah'tır
(Varak: 7)

-41-

Cahillerin Ebu Cehil başıdır
Kâmillerin Muhammed yoldaşdır

Kâmilliğin haceti budur ki
Hakk'ın nuru kalp evini ıştır

Çâr-anasır dört nesneden halk etti
Hâk ile âb bâd ile ateşidir

Her birine yedi ayet bölündü
Dört yedinin lam elif başıdır

Yüz on dört suredir noktada beyan
Fark eylemek ariflerin işidir

Hüsünde yedi ağ yedi kara hat
Ağ rûy kara zülfün kaşdır

On sekiz bin âlemde on sekiz bin Musa
Kangı Musa Musaların başdır

Her biri bir kere Ya Rabbi deyip
Yetmiş kere lebbeyk diyen kişidir

Cümlesi de bir nidadan çağırır
Ayrı ayrı seslerini işidir

Âşıklar top ile çevgan oynardı
Maşuklar uğruna dönen başdır

VELİ'm eydür Nesimi'nin yüzölüp
Mansur'un asıldığı aşk ataşdır
(Varak: 53)

-42-

Dört kapı kırk makamdan eli olmayan
Dede derviş sultan desen yalandır
İttiği hizmetin aslın bilmeyen
Faydası yok yalan ile dolandır

İptida rehberle yetir elini
Mürşit bul da arz ede gör halini
İndirir kispetin bağlar belini
Bilmezse yorulup yolda kalandır

Rehber de pirden bir el tutmazsa
Mürşide özünü teslim etmezse
Serini meydana koyup satmazsa
Bilin ki Hak ana hasım olandır

Rehberin eleğinden geçmezse
Mürşit bulup müşkülünü seçmezse
Balı zehirden ayırıp içmezse
Mahşerde bir yüzü karayılandır

Rehberi olmayanın Rabb'isi olmaz
Mürşidi olmayanın mürebbisi olmaz
Marifet hakikat farzını bilmez
Bir gün ola ki imanı solandır

Rehber buyurmazsa doğru yolu bu

Zulmetten kurtarmazsa talibi
Buyruk tutmaz değişirse kalıbı
Bu cihana dört ayaklı gelendir

VELİ'm eydür bu sözlerin sahidir
Yalan deęil hocam böyle okudur
Kulun Azrail'e bir can hakkıdır
Mürşit önünde ölen eda kılandı
(Varak: 17)

-43-

Bugün gamlı gördüm dostum yüzünü
Gülmedi sultanım bilmem ne haldir
Ya ben ahvalimi bildiremedim
Bilmedi sultanım bilmem ne haldir

Ol sultandır bu işlerin sebebi
Altunun nurunda gördüm habibi
Yarelere merhem çalan tabibi
Çalmadı sultanım bilmem ne haldir

O sultana âşıkları sorarım
Bugün dünya yarın ahret ararım
Ateşimden yoktur sabrım kararım
Gelmedi sultanım bilmem ne haldir

Aşkınla türlü ateşe yandım ben
Yakıp ara yerde eyleme bir kan
Kolumda fer yoktur dizim de derman
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir

VELİ'm eydür aklım başımdan gitti
Sağlığımdan beni salaca etti
Cenazeni kılmam diye aht etti
Kılmadı sultanım bilmem ne haldir
(Varak: 6)

-44-

Medh ederim efendimin zülfünü
Bin yıl öğsem bir teline az gelir
Yüz bin maya yüz bin köle yüz bin kul
Versem dostum bir teline az gelir

Yüz bin fındık altunun haznesi
Yüz bin maya yükü cevahir hası
Altı şehristanın ili ülkesi

Versem dostun bir teline az gelir

Yedi kırallık memleketin malını
Yedi padişahlık yerin hâlini
Acem şahın ülkesini ilini
Versem dostun bir teline az gelir

Yüz bin devir itse elli bin fakı
Bir kılın yazamaz bin yıl dahi oku
Ya Ali olmuştur ya cömert saki
Dünya malı bir teline az gelir

VELİ'm eydür dünya malı hanım var
Mansur olan gelsin dostun zülfü dâr
Sermayem yok bir feda-yı canım var
Versem dostun bir teline az gelir
(Varak:13)

-45-

Deli gönül her dem her dem gitmek ister dostuna
Dağlar dumanını kaldır yâr önünden şöyle dur

Şirin dillim yıldız bahtlım doğmuş mehtap üstüne
Buluta günü gölge olma nur önünden şöyle dur

Gelmiş dükkânın önüne la'l ü mercan dür ister
Sîm ü zerin yok serin yok şar önünden şöyle dur

Hakk'ın defteri okunur cellâtlık eyle canına
İki elinle çekmezsın zâr önünden şöyle dur

Bugün bir bezirgân gördüm yükü Hint Yemen malı
Siması kervanbaşında nar önünden şöyle dur

Düş o kervanın ardına önünce gidici olma
Hakkı uzak gösteremen pir önünden şöyle dur

Yâr yaresin yemeyen dayanamaz pençeye
Savuş arslanın önünden şîr önünden şöyle dur

Ey VELİ'm dar-ı fenada yığar ümmeti çok olur
Asi haller sana değer kör önünden şöyle dur
(Varak: 1)

-46-

Ey ağalar müşkülüm var gül ile

Bülbül bağa küsse ne diyen olur
Yaz ile gövel avlarken göllerde
Şahin ava küsse ne diyen olur

Arap atım yok avlayım bazını
Tamama tutman bendenin sözünü
Kim götürür fukaranın nazını
Abdal beye küsse ne diyen olur

Gönül bir merd oğlu merde bağlandı
Merdin sözü ile çoğu sağlandı
Dağların boranı başımda eğlendi
Boran dağa küsse ne diyen olur

İrakibin sözü borandır kardır
Yâre çok sözüm var pek yerim dardır
Kötü ile kimin kemali birdir
Yahşi yamana küsse ne diyen olur

VELİ'm eydür firkatim var çuşum var
Gönül dostu küser düşmanda işim yok
Hem yalnız hem garibim eşim yok
Azlar çoğa küsse ne diyen olur
(Varak: 32)

-47-

Ya sofiler ya gaziler erenler
Bu meydanda türlü meta dokunur
Evliya yolunda can baş verenler
İdris'ten hülle giyer takınır

Tarikat Allah'ın farzı tutulmaz
Marifetsiz muammaya yetilmez
Hakikat dersine kalem katılmaz
Hızır ilmi dürr-i meknun okunur

VELİ'm eydür aramanlar aslını
İşler isen sünnetini farzını
Deftere kayd ide gör ismini
Bir gün olur beratların okunur
(Varak: 13)

-48-

Çıktım İsmail sivrisi başına
Gözüme Malya'nın Çölü görünür
Hırka Dağı geldi alnım düşüne

Çilehane Seyfe Gölü görünür

Yanar Kırkbudak'ta şemalar yanar
Ab-ı zezeminden içenler kanar
Balım Sultan abdalları çarh döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli görünür

Mustafa Murtaza yazılı arşda
Yılanı kamçı itmiş atı var taşda
Yazda güzde on iki ayda hem kışta
Solmaz has bahçenin gülü görünür

Nere gitsem gönül geçmez güzelden
İkrarım kadimdir ezel ezelden
Gine gönül buldu dostu tez elden
Irganır zülfünün teli görünür

VELİ'm eydür budur Allah'ın dostu
Yanar çırağlara serili postu
Yüz yirmi dört bin nebiden üstün
Cümle velilerden ulu görünür
(Varak: 3)

-49-

Bugün gamlı bedir kamer mahitab
Şulesini bu cihana salmamış
Mah yüzüne çekmiş siyah nikabın
Ne hikmet ki seven âşık ölmemiş

Mah yüzünü kaplamıştır açılmaz
Mühr-i nuru amberinden seçilmez
Emr-i ferman kendinindir kaçılmaz
İnsan bilmiş amma mahlûk bilmemiş

Sene altmış dokuzdan bitmiştir himi
Martın on beşinde bıraktın gamı
Pazar günü pazartesi akşamı
Dünya üç saat ağlamış gülmemiş

VELİ'm eydür yasta koyma âlemi
Şah-ı Merdan hayra çal kalemi
Hulus ile oku İhlâsı kelamı
Allah kuluna kem sanu(!) sanmamış
(Varak: 17)

-50-

Kınaman aklımı yitirdiğime
Âşıklar maşukun del'eyler imiş
Mâhitâb kaşlımın ataşı közü
Yakar bendelerin kül eyler imiş

Külünü yaksın ateşime közüme
Âşık kalmaz maşukunun sözüne
Gül yüzlü yâr bastı geçti yüzüme
Uğrar her dem her dem yol eyler imiş

Hubların göçü uğradı yol etti
Kimse bilmez elif kadim dal etti
Çeşm-i mestan didelerim sel etti
Öğünsem önünü göl eyler imiş

VELİ'm eydür yâre kullar oluram
Yâr el katmaz ben bu dertten ölürem
Çektiğim çileyi Hak'tan bilirem
Neylemse âdeme Ali eyler imiş
(Varak: 5)

-51-

Ehl-i cemde bulunca bir nâşi
Müşkül kandırması güç olur imiş
..... beşer mi hercai taşı
İrakibin bağı tunç olur imiş

Tunç oldu irakip şaz olup gülmez
Tepesine vursan bir mana almaz
Bağbansız bahçenin tımarı olmaz
Her ne meyve verse dinç olur imiş

Tilki ile üleş yemem haylarım
Geri çıkar arslan ile paylarım
Bu manayı bilenlere söylerim
Bilmeyenin hâli nic'olur imiş

Elif ile Be'den mana almayan
Mürebbinin musahibin bilmeyen
Şunda dört kapısı tamam olmayan
Lokması zehirden acı olur imiş

VELİ'm eydür garip başa iş geldi
Dostun gülü bu sineme düş geldi
Derdimiz bir idi şimdi beş geldi
Zamanede âşıklık güç olur imiş

(Varak: 57)

-52-

Hazret-i Fatıma yeşil kubbede
Arştan yere direk oluptur saç
Her kim derse gerek avrat gerek er
Hak katında murtad olur ol suçu

İsteyiver ki bulasın gün ayı
Hacı olmak ister yoksulu bayı
Koynunda saklıyor gün ile ayı
Ak göğsüdür Muhammed'in miracı

Bal ırmağı revan akar bendinden
Âb-ı hayat âb-ı Kevser kendinden
Zemzem dudağından şeker kandinden
Emenlerdir Hakk'ın indinde hacı

Zülfüne bağlıdır arş ile zenbur
Mengûş küpeleri şebberi şübber
Bildik Şâh-ı Merdan belinde kemer
Muhammed Mustafa başının tacı

Nasıl evlat atası ana taç ola
Anın sırrına ermesi güç ola
Yer gök arş Rahman heman duac'ola
Melahat mülki ile bir bacı

Bin bir melek saf saf durmuş el bağlar
Anca dert ehlinin derdini söyler
Ancaları hizmetine bel bağlar
İsm-i şah tâlibi güruh-ı naci

VELİ'm eydür Haz(i)ret-i Fatıma
Zerrenin zerresi vasfın dedim a
Öğme ile yetilmiyor mehdine
Dolansa da gelse dünyanın ucu

(Varak: 12)

-53-

Bahar aylarında varırım derdim
Varamadım gül yüzlü yâr küstün mü
Hâk-i pâyine yüz sürerim derdim
Süremedim gül yüzlü yâr küstün mü

Hâk-i pâye süre idim yüzlerim

Gözüme tûtiya oldu ayak tozların
Dili şeker şerbet şirin sözlerin
Eremedim gül yüzlü yâr küstün mü

On bir ay bekledim kılmadın çare
Erenler terahhum kılmıyor zerre
Fazlı gibi kendi kendim hançere
Vuramadım gül yüzlü yâr küstün mü

Amasya'da imamların birine
Kerbelâ'da şehitlerin harına
Eli bağlı kolu bağlı darına
Duramadım gül yüzlü yâr küstün mü

VELİ'm eydür işim âh u zâr idi
Beni bu sevdaya salan yâr idi
Danışmaya çok müşkülüm var idi
Soramadım gül yüzlü yâr küstün mü
(Varak: 4)

-54-

Şehitlere cennet kapısı açıldı
Aşur aylarının onuncu günü
İd(i)ris'ten hulle donu biçildi
Aşur aylarının onuncu günü

Yedinci gün müjdelendi Fatıma
Ali üç yaşında erdi hâtime
Cebrail Muhammed'e getirdi nâme
Aşur aylarının onuncu günü

Yetmiş üç pehlivan hep şehit düştü
İmamlar kanını Kâbe'ye saçtı
Altmış üç yaşında Muhammed göçtü
Aşur aylarının onuncu günü

İsa Musa Davud İbrahim Halil
Hak Nebi demiştir onlara celil
Arşta yeşil kubbede yandı delil
Aşur aylarının onuncu günü

Sene bin iki yüz kırk oldu konu
Ya İmam Hüseyin yüreğim yandı
VELİ'im eydür bu kelâmı diyendi
Aşur aylarının onuncu günü
(Varak: 59)

-55-

Naşı hoyrat kelp irakip adu
Bed-huy ile adam Hakk'a yaramaz
Ataş ile kavı pamuğu odu
Er olmayan birbirine saramaz

Od ile pamuđu saran ellerin
Hergiz nazarından çıkmaz pirlerin
Başının boranı gitmez körlerin
Hakk'ın doğru rahını göremez

Eğer dört kapıda eli olmazsa
Hutbesin okuyan Ali olmazsa
Hakk'ın buyruđunca kulu olmazsa
Körden dahi kendi kendin bilemez

Âşık olup aşk dalgasın saymazsa
Ârif olup her manadan duymazsa
Şeraiti gömlek edip giymezse
Kadem basıp tarikata giremez

Şeriatin tarikatın binası
Mürşitler silerler gönüller pası
Marifette işittirmezsese sesi
Hakikatle gizli sırta eremez

Dört kapı kırk makamı bilmezse
Üç sünneti yedi farzı kılmazsa
Bin bir sırda gizli sırta ermezse
İrfan bahçesinin gülün deremez

VELİ'm eydür irfan bağı kurumaz
Ancak Mansur olan bulur dârimiz
Seyyid Nesimî'dir bizim pirimiz
Şeyhi şeytan olan bize yaramaz (Varak: 60)

.....

Kaynaklar

- Aslanoğlu, İbrahim (1984), *İğdecikli Veli*, Ankara.
Kaya, Doğan (2009), *Şarkışlalı Agâhî*, Sivas.
Yayın, Nerin (Köse) (2007) "Divriğili Veli Dede'nin Şiirlerinde Konu, Biçim ve Tür", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, C. II, Sivas.
Salcı, Vahit Lütü (Ađustos 1940), "Kızılbaş Şairleri-5", *Halk Bilgisi Haberleri*, S. 106.